

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ТА
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ПРОФ. Т.І. ПОНІМАНСЬКОЇ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Освітній ступінь	<u>бакалавр</u>
Галузь знань	<u>01 Освіта / Педагогіка</u>
Спеціальність	<u>016 Спеціальна освіта</u>
Спеціалізація	<u>016.01 Логопедія</u>
Освітня програма	<u>«Спеціальна освіта. Логопедія»</u>

Програма атестаційного іспиту для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. Рівне: РДГУ, 2025. 40 с.

Мова проведення: українська

Розробники програми:

Дичківська І.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Федорова Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Горопах Н.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Козлюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Косарева Г.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Руденко Н.М., кандидат психологічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Совик Т.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської.

Шостак О.О., кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської;

Юрчук О.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської

Програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської

Протокол від “ 4 ” грудня 2025 року № 12

Завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І.Поніманської.

(Ілона ДИЧКІВСЬКА)

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету за спеціальністю 016 (А6) Спеціальна освіта

Протокол від “ 16 ” грудня 2025 року № 8

Голова навчально-методичної комісії педагогічного факультету

(Оксана ТРЕТЯК)

© Дичківська І.М., Федорова Н.В.,
Горопах Н.М., Козлюк О.А.,
Косарева Г.М., Руденко Н.М.,
Совик Т.О., Шостак О.О.,
Юрчук О.І., 2025

© РДГУ, 2025

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	4
Пояснювальна записка	5
Зміст атестаційного іспиту	10
Перелік питань, що виносяться на атестацію	24
Критерії, показники оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти	27
Список рекомендованої літератури	30
Додатки	40

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВНГП – вроджені незрощення губи і піднебіння;

ДЦП – дитячий церебральний параліч

ЗК – загальні компетентності;

ЗНМ – загальний недорозвиток мовлення;

ЗСО – заклади спеціальної освіти;

ІК – інтегральна компетентність;

НУШ – нова українська школа

ПМР – порушення мовленнєвого розвитку;

РН – результати навчання;

СК – спеціальні компетентності;

ФФНМ – фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестаційний іспит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія» є завершальним етапом професійної підготовки та формою комплексної перевірки рівня сформованості загальних і фахових компетентностей здобувачів освіти. Іспит спрямований на оцінювання теоретичної підготовки, методичної обізнаності та практичної готовності майбутніх фахівців до здійснення корекційно-логопедичної, освітньо-виховної, діагностико-консультативної та профілактичної діяльності з дітьми з порушеннями мовлення в закладах дошкільної, загальної середньої, спеціальної та інклюзивної освіти.

Мета атестаційного іспиту – комплексна перевірка рівня сформованості загальних і спеціальних (фахових) компетентностей здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія», а також оцінювання їхньої професійно-педагогічної готовності до здійснення корекційно-логопедичної, освітньо-виховної, діагностико-консультативної та профілактичної діяльності з дітьми з порушеннями мовлення в умовах спеціальної та інклюзивної освіти.

Спеціальність і кваліфікація, які здобуває випускник. Випускнику за результатами успішного складання атестаційного іспиту присвоюється освітній ступінь бакалавра зі спеціальної освіти (логопедія) за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Перелік дисциплін, що виносяться на атестацію. Атестаційний іспит з логопедії передбачає перевірку знань, умінь та навичок з усіх перерахованих вище навчальних дисциплін шляхом виконання теоретичних та практичних завдань. Теоретичну і методичну основу екзамену становлять освітні компоненти «Логопедія», «Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення», «Спецметодика розвитку мовлення», «Спецметодика початкового навчання мови», «Спецметодика формування елементарних математичних уявлень», «Спецметодика математики з основами математики», «Спецметодика вивчення природознавства», «Спецметодика фізичного виховання». Названі освітні компоненти передбачають підготовку здобувачів до професійної діяльності вчителя-логопеда.

Включення спеціальних методик до іспиту обґрунтовано потребою у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда як фахівця, здатного здійснювати не лише корекцію мовлення, а й забезпечувати повноцінну соціальну та освітню інтеграцію дитини з особливими освітніми потребами. Знання спецметодик дозволяють вчителю-логопеду інтегрувати мовленнєві завдання в різні види діяльності, забезпечуючи всебічний розвиток дитини.

До комплексу атестаційного іспиту спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта. Логопедія» входять 60 питань теоретичного характеру, які потребують системних і ґрунтовних теоретичних знань; 30 питань, які мають практичну спрямованість.

Питання до іспиту сформульовано таким чином, щоб здобувачі освіти могли проявити аналітичне мислення, вміння виділяти суттєві ознаки та встановлювати логічні зв'язки між певними характеристиками психолого-педагогічних явищ. Формулювання питань дає можливість продемонструвати здобувачам здатність до аргументації, систематизації та глибокого розуміння проблем сучасної спеціальної та інклюзивної освіти.

Завдання білету атестаційного іспиту складається із двох частин (Додаток А):

- теоретична частина – два теоретичних питання з освітніх компонент, що зазначені вище;
- практична частина – ситуаційна вправа або практичне завдання у сфері діяльності майбутніх фахівців.

У ході вивчення дисциплін, що виносяться на атестацію, формуються такі **компетентності:**

Інтегральна (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми

спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні (ЗК):

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (СК):

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю, в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Зміст підготовки здобувачів вищої освіти сформульований у термінах програмних результатів навчання.

Програмні результати навчання та їх відповідність освітнім компонентам

Назва програмного результату навчання	Назви освітніх компонент, що забезпечують програмний результат навчання
РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.	«Логопедія», «Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення»
РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.	«Логопедія»
РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.	«Логопедія»
РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.	«Логопедія», «Спецметодика розвитку мовлення», «Спецметодика початкового навчання мови», «Спецметодика формування елементарних математичних уявлень», «Спецметодика математики з основами математики», «Спецметодика вивчення природознавства», «Спецметодика фізичного виховання»

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.	«Логопедія», «Спецметодика розвитку мовлення», «Спецметодика початкового навчання мови», «Спецметодика формування елементарних математичних уявлень», «Спецметодика математики з основами математики», «Спецметодика вивчення природознавства», «Спецметодика фізичного виховання»
РН7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.	«Логопедія»
РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.	«Логопедія»
РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо	«Логопедія»
РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.	«Логопедія», «Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення», «Спецметодика розвитку мовлення», «Спецметодика початкового навчання мови», «Спецметодика формування елементарних математичних уявлень», «Спецметодика математики з основами математики», «Спецметодика вивчення природознавства», «Спецметодика фізичного виховання»
РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.	«Логопедія», «Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення», «Спецметодика розвитку мовлення», «Спецметодика початкового навчання мови», «Спецметодика формування елементарних математичних уявлень», «Спецметодика математики з основами математики», «Спецметодика вивчення природознавства», «Спецметодика фізичного виховання»
РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.	«Логопедія»
РН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.	«Логопедія»

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.	«Логопедія»
РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.	«Логопедія», «Спецметодика формування елементарних математичних уявлень», «Спецметодика математики з основами математики»
РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.	«Логопедія»

ЗМІСТ АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ

«Логопедія»

Тема 1. Загальні теоретичні основи логопедії як науки.

Логопедія як спеціальна педагогічна наука. Предмет і об'єкт логопедії. Теоретичні, практичні задачі логопедії. Мовленнєва норма і порушення мовлення. Взаємозв'язок логопедії з іншими науками. Загальнодидактичні та специфічні принципи логопедії. Методи логопедії.

Тема 2. Етіологія порушень мовлення.

Сучасні уявлення про причини мовленнєвих порушень. Причини мовленнєвих порушень: органічні (анатоμο-фізіологічні, морфологічні); функціональні (психогенні); соціально-психологічні; психоневрологічні.

Тема 3. Класифікації порушень мовлення.

Сучасні класифікації мовленнєвих порушень. Клініко-педагогічна класифікація: час виникнення, прихильники класифікації, принципи групування мовленнєвих порушень; етіопатогенетичні, клінічні і психолого-лінгвістичні критерії розмежування порушень мовлення; види мовленнєвих порушень. Психолого-педагогічна класифікація: час виникнення, прихильники класифікації, принципи групування мовленнєвих порушень, педагогічні цілі. Взаємозв'язок між клініко-педагогічною та психолого-педагогічною класифікацією. Мовленнєві порушення у МКФ, МКХ-11, DSM-V. Визначення комунікативних розладів та їх варіацій (за ASHA).

Тема 4. Дислалія.

Загальна характеристика порушень звукової системи мови. Визначення, причини, форми дислалії. Класифікація функціональної дислалії. Механічна дислалія, її зумовленість порушеннями в будові артикуляційного апарату.

Основні етапи традиційної корекційно-педагогічної роботи з усунення порушень звуковимови. Прийоми логопедичного впливу з корекції звуковимови за традиційною методикою. Етапи та прийоми логопедичного впливу при дислалії. Специфіка логопедичної роботи при корекції порушень звуковимови за методикою М. Савченко.

Тема 5. Сигматизми свистячих та шиплячих звуків: види, характеристика, особливості логопедичної роботи

Характеристика свистячих фонем та опис правильного укладу органів артикуляції. Основні форми неправильної вимови свистячих звуків та їх причини. Види сигматизмів та парасигматизмів свистячих звуків: міжзубний, губно-зубний, боковий, призубний, носовий, шиплячий. Характеристика та опис правильного укладу органів артикуляції шиплячих фонем. Причини і варіанти порушень – сигматизми (міжзубний, боковий, носовий) та парасигматизми (губно-зубний, призубний, шиплячий, свистячий) шиплячих звуків. Методика виправлення сигматизмів свистячих та шиплячих фонем.

Тема 6. Порушення вимови сонорних та задньоязикових звуків, прийоми їх усунення

Характеристика фонем та опис правильного укладу органів артикуляції [Л], [Л']. Причини і варіанти порушень фонем [Л], [Л'], зміст корекційної роботи. Характеристика фонем [Р], [Р'] та опис їх правильного укладу. Причини і варіанти порушень фонем [Р], [Р'], зміст корекційної роботи. Порушення вимови задньоязикових звуків [К], [К'], [Г], [Г']. [Х], [Х']. Методика виправлення порушень вимови піднебінних звуків.

Тема 7. Фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення

Визначення поняття ФФНМ. Структура порушення при ФФНМ. Несформованість звукової сторони мовлення, види й особливості звукових порушень при ФФНМ (заміни, змішування, порушення протиставлення). Несформованість фонематичного сприйняття, характеристика фонематичних порушень.

Тема 8. Етіологія та класифікація ринолалії.

Умови формування вимовної складової мовлення в нормі та при ринолалії: будова і функція піднебінно-глоткового змикання. Визначення, форми ринолалії та причини її виникнення. Вроджена відкрита ринолалія. Комплекс симптомів відкритої ринолалії. Класифікація вроджених розщеплень губи та піднебіння, етіологія.

Тема 9. Система комплексної корекції мовленнєвого та психічного розвитку дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння.

Доопераційна робота при вроджених незрощеннях губи та піднебіння. Післяопераційна робота при вроджених незрощеннях губи та піднебіння. Сучасні дослідження вітчизняних науковців щодо питань корекції мовленнєвих порушень при ринолалії. Комплексна програма забезпечення диференційованої корекції психомовленнєвого розвитку осіб із ВНГП від народження до 18 років за С. Коноплястою.

Тема 10. Класифікація порушень голосу у дітей та методика корекційної роботи при порушеннях голосу.

Фізіологія голосоутворення. Акустичні властивості голосу: висота, тембр, резонанс. Онтогенетичні показники розвитку голосу. Причини та загальна характеристика функціональних та органічних порушень голосу. Загальні положення корекційної роботи при усуненні порушень голосу.

Тема 11. Дизартрія

Визначення, патогенез, ступені, структура мовленнєвого порушення при дизартрії. Основні синдроми дизартрії. Сучасні підходи до класифікації дизартрії. Класифікація дизартрії.

Характеристика загального і мовленнєвого розвитку дітей з дизартричними порушеннями. Особливості психомоторної та мовленнєвої діяльності дітей із дизартрією. Психолого-педагогічна характеристика дітей з дизартрією та анартрією. Роль соціальних факторів у розвитку синдрому дизартрії і виникненні вторинних мовленнєвих і немовленнєвих розладів.

Основні напрями комплексної реабілітації дітей із дизартрією. Принципи корекційно-педагогічного впливу при дизартрії. Основні напрями логопедичної роботи при корекції дизартричних порушень мовлення у дітей.

Тема 12. Загальний недорозвиток мовлення як системне мовленнєве порушення

Загальний недорозвиток мовлення: визначення, етіологія, симптоматика. Рівні загального недорозвитку мовлення. Патогенетичні і психолого-педагогічні критерії аналізу мовленнєвого розвитку. Лінгвістичні критерії складання рівневої характеристики недорозвитку мовлення. Стан фонетичних і фонематичних операцій. Лексико-семантичні уявлення. Словотворчі уміння. Морфолого-синтаксична характеристика мовлення. Стан імпресивного та експресивного мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дошкільників із загальним недорозвитком мовлення.

Особливості організації корекційно-виховної роботи в групах для дітей із загальним недорозвитком мовлення. Основні принципи та напрями корекційної роботи при ЗНМ. Логопедична робота з дітьми першого-другого рівнів мовленнєвого розвитку. Логопедична робота з дітьми третього-четвертого рівнів мовленнєвого розвитку.

Тема 13. Визначення, загальна характеристика, симптоматика заїкання.

Характеристика порушень темпу і ритму мовлення. Визначення, загальна характеристика, симптоматика заїкання. Етіологія, патогенез, механізми, прояви заїкання. Типи судомної активності м'язів мовленнєвого апарату, їх локалізація. Характеристика мовленнєвого дихання при заїканні. Психолого-педагогічна та клінічна характеристика осіб із заїканням.

Сучасний комплексний лікувально-педагогічний підхід до подолання заїкання. Система мовленнєвих вправ, що ускладнюються залежно від ступеня самостійності мовлення дітей із заїканням. Модернізація і одночасне використання різних прийомів логопедичної роботи з дітьми із заїканням. Мовленнєві вправи з корекції заїкання з поступовим ускладненням компонентів мовлення.

Тема 14. Алалія

Короткі відомості з історії вивчення алалії. Аналіз основних аспектів вивчення алалії. Визначення, причини, локалізація, механізм та форми порушення при алалії. Дискусійні питання в проблемі алалії. Моторна (експресивна) алалія: визначення, етіологія, симптоматика. Сенсорна (імпресивна) алалія: визначення, етіологія, симптоматика. Симптоматика алалії: немовленнєві, мовленнєві порушення. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною (імпресивною) алалією.

Основні методичні принципи організації логопедичної роботи при моторній (експресивній) алалії. Етапи логопедичної роботи при моторній (експресивній) алалії. Види мовленнєвої роботи при сенсорній (імпресивній) алалії. Напрями корекційно-логопедичного впливу при сенсорній (імпресивній) алалії. Послідовність логопедичного впливу при сенсорній (імпресивній) алалії.

Тема 15. Афазії.

Афазія як системне порушення мовленнєвої діяльності. Причини, локалізація, механізм порушення. Комплекс взаємопов'язаних мовленнєвих (порушення в лексичній, граматичній, фонетичній системі мовлення) і немовленнєвих (апраксії, агнозії) порушень. Короткий огляд класифікацій афазій. Класифікація афазій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним та ін.). Симптоматика при різних формах афазій. Афазія в дитячому віці. Характерні ознаки афазії в дитячому віці.

Характеристика підходів до відновлення мовлення при афазії. Сучасні концепції відновлювального навчання. Методологічні основи відновлювального навчання. Завдання відновлювального навчання. Вимоги до методів, які застосовуються у практиці навчання хворих з афазією. Методика раннього етапу відновлювального навчання при різних формах афазії.

Тема 16. Сучасні уявлення про механізми письма та читання, етіологію та профілактику цих порушень.

Використання термінів «аграфія», «дисграфія», «дислексія» та «алексія» в сучасній спеціальній вітчизняній літературі для визначення порушень письма та читання. Психофізіологічні механізми процесів письма та читання. Класифікація дисграфій. Механізми та симптоматика дислексій (стійкі та специфічні помилки читання). Профілактика порушень письма і читання. Фактори ризику під час підготовки дітей до шкільного навчання. Завдання, які використовуються з метою ранньої діагностики щодо профілактики порушень писемного мовлення. Комплексні підходи вивчення механізмів порушень читання в сучасній логопедії. Умови формування навичок читання в нормі. Навчання читанню в ранньому віці. Швидкісне читання.

«Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення»

Тема 1. Виховання як цілеспрямована система формування особистості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

Характеристика процесу виховання. Генезис цілей виховання. Визначення мети виховання у закладах спеціальної освіти. Принципи виховання дітей з ПМР різних вікових груп та умови ефективного здійснення виховного впливу на особистість. Зміст виховного процесу. Завдання виховання дітей з порушеннями мовлення. Поняття «виховання» і «вихованість». Критерії та рівні вихованості особистості дитини з порушеннями мовлення. Інтеріоризація особистістю загальнолюдських цінностей у процесі виховання. Форми і методи виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Види діяльності вчителя-логопеда, де проявляються виховні функції. Інструктивно-методичні матеріали з питань виховання дітей з порушеннями мовлення. Організації виховного процесу в закладах спеціальної освіти в умовах воєнного стану в Україні. Форми і методи виховної роботи з формування резилієнтності дітей з ПМР.

Тема 2. Методи формування свідомості особистості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

Сутність методики формування свідомості і переконання. Основне призначення методики переконання в спеціальних та інклюзивних закладах освіти. Роль методики переконання при роботі з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку. Особливості використання методів заохочень, покарань у вихованні дітей з тяжкими порушеннями мовлення усіх вікових груп. Урахування порушення функції мислення; зниження критичності й самокритичності, авторитетності мислення. Переконання й навіювання. Різні прийоми опору навіювання. Методика проведення бесід з дітьми з порушеннями мовлення. Дискусійний метод: диспут, дискусія, збори. Основні види пошукової діяльності. Форми проведення дискусії. Рекомендації щодо підготовки до диспуту. Лекція. Метод прикладу.

Тема 3. Методи організації діяльності, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки дітей з ПМР

Особливості, класифікація та характеристика методів організації педагогічної стимулюючої діяльності школярів з порушеннями мовлення. Метод привчання, тренування. Умови формування навичок і звичок: режим дня, урахування вікових та психофізіологічних особливостей, зацікавлення дитини до відповідного виду діяльності. Метод педагогічної вимоги. Метод громадської думки. Метод прогнозування. Метод створення виховних ситуацій. Загальні ознаки педагогічної ситуації: характер ставлення педагога до дітей у відповідній ситуації; правильна оцінка відношення вихованця до діяльності; характер дій педагога повинен залежати від статусу учня у колективі; врахування психічного розвитку дітей, до яких звертається педагог з тим або іншим завданням.

Тема 4 Методи стимулювання діяльності й поведінки

Класифікація та характеристика методів емоційного стимулювання. Особливості методів стимулювання дітей та учнів спеціальних та інклюзивних закладів освіти (опора на стимулюючі можливості діяльності (педагог – діяльність – вихованець); звернення стимулювання до особистості вихованця не лише зі сторони педагога, але й колективу (педагог – колектив – особистість); перевтілювання зовнішніх стимулів діяльності у внутрішні стимули поведінки особистості (педагог – внутрішня позиція особистості (спрямованість інтересів, суспільна думка колективу) – вихованець). Загальні правила застосування методів педагогічного стимулювання. Педагогічне стимулювання й індивідуальність дитини. Гра, змагання, романтика, заохочення, покарання. Види

покарань. Типові помилки і основні умови застосування методів заохочення і покарань у спеціальних та інклюзивних закладах освіти. Умови застосування методів заохочення. Методи стимулювання різнопланової діяльності школярів.

Тема 5. Характеристика провідних напрямів виховання дітей з ПМР

Актуальність громадянського виховання. Мета, завдання, принципи громадянського виховання дітей з ПМР. Форми і методи громадянського виховання. Інститути, що забезпечують громадянське виховання.

Сутність патріотичного виховання дітей з ПМР. Мета, завдання патріотичного виховання. Форми і методи патріотичного виховання. Специфіка громадянського та патріотичного виховання дітей з нормотиповим і порушеним розвитком.

Характеристика понять «розумове виховання» та «інтелектуальне виховання». Мета, завдання розумового виховання дітей з ПМР. Форми і методи розумового виховання. Вимоги до виховного впливу у процесі розумового виховання дітей з порушеннями мовлення.

Значення фізичного виховання в корекції психофізичних порушень дітей та учнів закладів спеціальної та інклюзивної освіти. Мета, завдання фізичного виховання дітей з ПМР. Основні форми і методи фізичного виховання дітей з ПМР.

Мета, завдання трудового виховання дітей з ПМР. Форми і методи трудового виховання. Методика індивідуального й диференційованого підходу в процесі трудового виховання. Трудове виховання – основна умова соціальної і трудової адаптації випускників спеціальної та інклюзивної школи.

Мета, завдання морального виховання дітей з ПМР. Структура морального виховання, характеристика його компонентів: особистісний компонент (моральна свідомість), емоційно-вольовий компонент (моральні почуття), поведінковий компонент (відносини, поведінка, дії, мотиви, стани, моральний етикет). Особливості морального виховання дітей з ПМР.

Музично-естетичне виховання дітей з порушеннями мовлення. Сутність і особливості естетичного виховання дітей з порушеннями мовлення. Музичне виховання дітей та учнів в процесі навчання і в позаурочний час. Робота з наочним матеріалом на заняттях музики і співу в спеціальних та інклюзивних закладах освіти. Музико-ритмічні заняття на заняттях співу і музики в спеціальних та інклюзивних закладах освіти.

Сутність економічного виховання дітей з порушеннями мовлення. Мета, завдання формування економічної компетентності дітей з ПМР. Форми і методи економічного виховання. Особливості економічного виховання дітей з ПМР.

Мета, завдання формування екологічної культури, свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища дітей з ПМР. Форми і методи екологічного виховання. Формування екологічної етики. Специфіка екологічного виховання дітей з нормотиповим і порушеним розвитком.

Мета, завдання, форми і методи статевого виховання. Особливості статевого виховання дітей з нормотиповим і порушеним розвитком. Сутність статевого виховання дітей з порушеннями мовлення як комплексного процесу формування сексуальної культури, що базується на повазі до власного тіла, безпеці та усвідомленому ставленні до стосунків.

Тема 6. Організація і методика виховної роботи в позаурочний час

Виховні завдання варіативної складової освітньої діяльності закладу дошкільної освіти у спеціальних та інклюзивних групах. Види дитячої діяльності відповідно до індивідуальних інтересів і потреб дітей, запитів і побажань батьків, наявних умов у закладі дошкільної освіти. Організація гурткової роботи в закладах дошкільної спеціальної та інклюзивної освіти. Виховні завдання корекційно-розвиткової роботи в закладах дошкільної спеціальної та інклюзивної освіти. Виховні завдання позакласної діяльності учнів з порушеннями мовлення (масові, групові, індивідуальні) в спеціальних та інклюзивних класах загальної середньої освіти. Організація позакласної роботи. Виховні завдання корекційно-розвиткової роботи в спеціальних та інклюзивних класах загальної середньої освіти. Предметні гуртки, їх

особливості і організація в спеціальних та інклюзивних класах загальної середньої освіти. Методика організації секцій, художньої самодіяльності, дитячих театрів тощо. Організація й методика проведення екскурсій, загальношкільних зборів і заходів, групових заходів, відвідування театрів, кінотеатрів. Умови, які потрібно виконувати

Тема 7. Планування і оцінка ефективності виховання в контексті освітнього процесу в закладах спеціальної та інклюзивної освіти

Застосування результатів діагностики у плануванні і проведенні корекційно-виховної роботи в закладах спеціальної та інклюзивної освіти. Види планів. Структурна схема плану виховної роботи ЗСО. Критеріальний підхід до оцінки виховного процесу. Вихованість дітей та учнів як критерій ефективності виховання. Теоретичні засади побудови діяльності педагогів з вивчення ефективності процесу виховання. Загальні поняття про діагностику вихованості. Технологія діагностики виховного процесу. Методика вивчення особистості та колективу дітей та учнів з ПМР.

Тема 8. Взаємодія ЗСО і сім'ї щодо виховання дитини з порушеннями мовлення

Параметри та умови виховання дитини з порушеннями мовлення у сім'ї. Завдання і принципи взаємодії спеціального та інклюзивного закладу освіти з родиною з метою вдосконалення корекційно-виховної і соціально-адаптаційної роботи. Умови спільної роботи школи і сім'ї та установа едності діяльності, забезпечення наступності, погодженості, установа єдиного режиму, залучення батьків до проведення корекційно-розвиткової й оздоровчої роботи. Форми і методи роботи ЗСО із сім'єю. Ефективність консультування батьків дітей з ПМР та надання їм методичної допомоги. Психологічна і соціальна допомога сім'ям дітей з порушеннями мовлення.

«Спецметодика вивчення природознавства»

Тема 1. Спеціальна методика вивчення природознавства як педагогічна наука

Природознавство як навчальна дисципліна у початковій спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення, його роль у формуванні у молодших школярів уявлень про навколишній світ. Методологічні основи ознайомлення молодших школярів з навколишнім світом. «Я досліджую світ» як навчальна дисципліна нової української школи (НУШ).

Тема 2. Зміст ознайомлення з навколишнім світом учнів початкових класів спеціальної школи

Особливості реалізації у спеціальних початкових школах стандарту початкової освіти. Зміст навчального предмета «Я досліджую світ» у новій українській школі. Формування ключових компетенцій молодшого школяра у процесі вивчення природознавства. Особливості реалізації змісту природничої, громадянської й історичної, соціальної, здоров'язбережувальної галузей у інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Тема 3. Матеріальна база вивчення природознавства та «Я досліджую світ» у початковій спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення

Поняття про освітнє середовище навчального закладу як умову ознайомлення учнів з довкіллям. Екологізація освітнього середовища як принцип його створення у навчальному закладі. Загальні вимоги до обладнання живого куточка, географічного майданчика, навчально-дослідної ділянки тощо.

Вимоги до відбору об'єктів кутка природи: врахування можливостей утримання об'єктів в умовах навчального приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програми, доступність догляду тощо. Вимоги до розміщення об'єктів кутка природи. Кімнатне квітникарство, використання кімнатних рослин у освітньо-виховній роботі з учнями.

Створення на території навчального закладу майданчика для спостережень за погодою (встановлення гномона, флюгерів тощо). Створення умов для ігор з піском, водою та снігом. Засоби наочності на уроках навчальної дисципліни «Я досліджую світ».

Тема 4. Принципи та методи вивчення природознавства у початковій спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення

Шляхи реалізації загальнодидактичних принципів навчання дітей з порушеннями мовлення. Спеціальні психофізіологічні та психолого-педагогічні принципи навчання дітей з порушеннями мовлення. Психологічні основи методів та прийомів вивчення природознавства. Класифікація методів ознайомлення дітей молодшого шкільного віку з навколишнім світом. Залежність методів та прийомів навчання від дидактичної мети, змісту, засобів та організаційних форм вивчення природознавства. Особливості використання різних груп методів навчання в спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення та у інклюзивному класі початкової школи.

Врахування особливостей пізнавальної діяльності учнів з порушеннями мовлення при виборі методів навчання.

Наочні методи вивчення природознавства у спеціальній початковій школі для дітей з порушеннями мовлення (спостереження, демонстрація ілюстративного матеріалу та моделей). Практичні методи вивчення природознавства у спеціальній початковій школі для дітей з порушеннями мовлення (досліди, вправи, трудові доручення тощо). Словесні методи вивчення природознавства у спеціальній початковій школі для дітей з порушеннями мовлення (розповідь, опис, пояснення, бесіда). Інтерактивні методи та прийоми навчання, їх використання у роботі з дітьми з порушеннями мовлення. Особливості добору методів вивчення природознавства у інклюзивному класі. Дослідницькі та ігрові методи пізнання навколишнього світу в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» НУШ.

Тема 5. Форми вивчення природознавства у початковій спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення

Урок – основна форма вивчення природознавства. Класифікація уроків природознавства. Методика проведення комбінованого уроку з природознавства. Організація екскурсій з природознавства. Особливості проведення нетрадиційних уроків з природознавства та навчального предмета «Я досліджую світ». Особливості проведення уроків природознавства та «Я досліджую світ» у інклюзивному класі. Позакласна робота в спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення. Інноваційні технології вивчення природознавства у початковій спеціальній школі для дітей з порушеннями мовлення.

«Спецметодика фізичного виховання»

Тема 1. Завдання та засоби фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Місце і роль фізичної культури у загальній системі виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Основні поняття теорії фізичного виховання. Обумовленість завдань фізичного виховання дошкільників та молодших школярів анатомічними та психофізіологічними особливостями їхнього організму. Завдання фізичного виховання (оздоровчі, освітні, виховні). Комплексний підхід до розв'язання оздоровчих, освітніх і виховних завдань. Загальна характеристика та співвідношення засобів фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Фізичні вправи – основний засіб фізичного виховання дітей. Класифікація і загальна характеристика фізичних вправ.

Тема 2. Дидактичні засади навчання дошкільників і молодших школярів рухових дій

Принципи навчання дітей рухів. Поняття про рухові вміння та навички, умови їх

формування. Закономірності формування рухової навички: початкове розучування рухової дії, поглиблене розучування, закріплення та вдосконалення рухових дій. Взаємозв'язок формування рухових навичок та фізичних якостей. Загальна характеристика та класифікація методів і прийомів навчання дошкільників і молодших школярів фізичних вправ.

Тема 3. Методика фізичного виховання дошкільників та молодших школярів з порушенням зору

Характеристика дітей з порушенням зору. Завдання та засоби, корекційна спрямованість фізичного виховання. Методи і методичні прийоми навчання, корекції та фізичного розвитку. Особливості регулювання психофізичного навантаження. Показання та протипокази до фізичних навантажень. Методика організації і проведення занять, рухливих ігор.

Тема 4. Методика фізичного виховання дошкільників і молодших школярів з порушенням слуху

Анатомо-фізіологічна характеристика порушень слуху. Особливості психофізичного розвитку і рухових здібностей глухих дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Методика занять фізичними вправами з дітьми, що мають порушення слуху.

Тема 5. Методика фізичного виховання дошкільників і молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку

Особливості фізичного розвитку і рухових здібностей дошкільників і молодших школярів з порушеннями інтелектуального розвитку. Особливості методики фізичного виховання з дітьми, які мають порушення в інтелектуальному розвитку. Корекційно-розвивальна робота з такими дітьми.

Тема 6. Методика фізичного виховання при дитячому церебральному паралічі

Поняття про дитячий церебральний параліч (ДЦП): епідеміологія, класифікація, етіологія. Рухова реабілітація дітей з ДЦП. Фізичне виховання дітей з ДЦП у дошкільному та шкільному віці. Нетрадиційні форми занять. Оцінка ефективності занять фізичною культурою при ДЦП.

«Спецметодика розвитку мовлення»

Тема 1. Теоретико-методологічні основи спеціальної методики розвитку мовлення

Предмет, мета та завдання спеціальної методики розвитку мовлення. Наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення та її зв'язок з іншими науками. Роль мови у психічному розвитку дитини.

Тема 2. Система роботи з формування і розвитку мови дітей із ПМР

Закономірності розвитку мовлення в дітей. Завдання спеціального навчання мови і мовлення дітей із ПМР. Методичні принципи навчання мови і мовлення. Основні засоби навчання мови та мовлення. Методи і прийоми спеціального навчання дітей рідної мови і мовлення.

Тема 3. Спеціальна методика розвитку словника

Поняття та значення словникової роботи. Особливості розвитку словника дітей дошкільного віку. Специфіка лексичної сторони мовлення в дошкільників із ПМР. Завдання, принципи та зміст словникової роботи. Напрями логопедичної роботи з розвитку словника. Формування лексичної сторони мовлення. Методи та прийоми словникової роботи.

Тема 4. Спеціальна методика формування граматичної будови мови

Поняття граматики та її становлення у дітей дошкільного віку. Завдання, шляхи та етапи формування граматичної будови мови. Спеціальна методика формування способів словотворення. Спеціальна методика формування морфологічної сторони мовлення. Спеціальна методика формування синтаксичної сторони мовлення.

Тема 5. Спеціальна методика виховання звукової культури мовлення

Поняття звукової культури мовлення. Формування звукової та звуко-складової сторони мовлення в онтогенезі. Психолінгвістичні та онтогенетичні аспекти становлення інтонаційної сторони мовлення. Спеціальна методика навчання звуковимови. Спеціальна методика формування інтонаційної сторони мовлення.

Тема 6. Спеціальна методика розвитку зв'язного мовлення

Поняття зв'язного мовлення. Уміння та навички, необхідні для здійснення висловлювання. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дошкільному дитинстві. Спеціальна методика формування діалогічного мовлення. Завдання та зміст навчання монологічного мовлення.

Тема 7. Спеціальна методика роботи з текстами різних типів мовлення

Прийоми навчання розповідання. Спеціальна методика навчання описам. Спеціальна методика навчання переказу художніх творів. Спеціальна методика навчання розповіді за картиною. Спеціальна методика навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок. Спеціальна методика навчання творчого розповідання.

Тема 8. Спеціальна методика роботи з художньою літературою

Значення художньої літератури у формуванні особистості та мовленнєвому розвитку дитини. Особливості сприймання художніх творів дітьми. Спеціальна методика художнього читання та розповідання дітям. Спеціальна методика заучування віршів. Прийоми художнього читання та розповідання.

Тема 9. Особливості читання й розповідання різних за жанрами художніх творів

Фольклор і література: спільні та відмінні ознаки. Види оповідань. Особливості читання оповідань. Казка як літературний жанр. Читання казок. Робота з текстами малих фольклорних жанрів. Байка як літературний жанр. Особливості виразного читання байки. Драма як літературознавчий термін. Специфіка читання драматичних творів. Види театральної діяльності в ЗДО та їх характеристика.

Тема 10. Підготовка дітей до навчання грамоти

Теоретичні основи навчання грамоти. Завдання та зміст підготовки до навчання грамоти. Спеціальна методика ознайомлення з поняттям «слово». Методика навчання дітей читання. Підготовка до навчання письма.

Тема 11. Нетрадиційні методики навчання грамоти

Навчання грамоти за методом Марії Монтесорі. Методика раннього навчання дітей грамоти Глена Домана. Навчання ранньому читанню за методикою Овіда Декролі. Евристично-програмовий метод навчання грамоти Ілони Толнаї.

«Спецметодика початкового навчання мови»

Тема 1. Спеціальна методика навчання української мови як окрема галузь науки

Спеціальна методика навчання мови як окрема дидактика. Предмет і завдання спеціальної методики навчання мови. Методи наукових досліджень, які використовуються

спеціальною методикою навчання мови. Зв'язок спеціальної методики навчання мови з іншими науками.

Тема 2. Поняття про систему навчання рідної мови дітей із ПМР. Мета і завдання роботи з формування мовлення та вивчення мови як предмета в закладі спеціальної освіти

Загальна характеристика системи навчання рідної мови дітей із ПМР. Науково-методологічні основи побудови системи навчання рідної мови в закладі спеціальної освіти для дітей із ПМР. Мета і завдання з формування мовлення як засобу спілкування та знаряддя мислення. Завдання вивчення мови як шкільного предмета.

Тема 3. Сучасне розуміння специфіки розвитку дітей, які мають ПМР. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із ПМР. Особливості психофізичного розвитку дітей із ПМР. Особливості особистісного розвитку дітей із ПМР. Стан сформованості емоційної сфери учнів початкових класів із порушеннями мовлення і програмно-методичне забезпечення емоційно-вольового та ціннісно-смыслового розвитку школярів.

Тема 4. Зміст і складові частини роботи з навчання рідної мови в закладі спеціальної освіти для дітей із ПМР

Науково-теоретичні засади визначення змісту навчання рідної мови в закладі спеціальної освіти. Змістове наповнення корекційно-розвивальної роботи з молодшими школярами з розладами мовлення. Особливості закладу спеціальної освіти для дітей із ПМР. Види документації та форми освітньої та корекційно-розвивальної роботи в закладі спеціальної освіти. Структура роботи з дітьми з ПМР. Види корекційних занять. Діагностичні прийоми для визначення рівня мовлення дітей із ПМР.

Тема 5. Принципи побудови роботи з навчання мови. Характеристика методів, прийомів та засобів формування мовлення і вивчення мови як предмета

Характеристика принципів навчання рідної мови учнів із ПМР. Методичні принципи організації уроків української мови. Загальне поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання та особливості їх застосування в закладі спеціальної освіти для дітей із ПМР. Засоби та прийоми навчання української мови в закладі спеціальної освіти. Специфічні компоненти уроків як невід'ємна складова комплексного подолання мовленнєвих порушень у дітей.

Тема 6. Стратегії підтримки молодших школярів із ПМР

Актуальні питання загальної організації навчання дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Застосування ейдетичних методів і прийомів в освітній роботі в початковій школі. Використання нових інформаційних технологій у роботі з учнями із порушеннями мовленнєвого розвитку. Нетрадиційні технології в корекційно-розвивальній роботі з дітьми з ПМР.

Тема 7. Методика формування вимови в дітей із ПМР

Звукова система української мови. Поняття про вимову. Характеристика вимовної сторони мовлення учнів із ПМР. Завдання та складові частини роботи з формування правильної вимови. Організація та планування роботи з формування вимови: а) типологія уроків вимови; б) індивідуальні заняття з вимови.

Тема 8. Методика формування і розвитку словника та граматичної будови мовлення молодших школярів із ПМР

Теоретико-методологічні основи розвитку мовлення учнів із ПМР. Основні завдання з формування словникового запасу. Основні напрями та зміст роботи з розвитку лексичної

сторони мовлення в дітей із ПМР. Зміст і методика корекційної логопедичної роботи над словом на уроках рідної мови в закладі спеціальної освіти. Робота над граматичною будовою мовлення дітей із ПМР на уроках розвитку мовлення. Удосконалення лексичної та граматичної складових мовлення здобувачів початкової освіти з використанням ігрових прийомів.

Тема 9. Загальна характеристика процесу навчання грамоти учнів із ПМР

Поняття про грамоту. Завдання та специфіка навчання грамоти в закладі спеціальної освіти для дітей із ПМР. Психолого-лінгвістичні основи методики навчання грамоти. Психофізіологічні механізми читання та письма.

Тема 10. Методи навчання грамоти учнів із ПМР

Огляд історії методів навчання грамоти. Сучасний звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. Методика формування навичок звукового і складового аналізу та синтезу в дітей із ПМР: основні види фонематичного аналізу та поетапність його формування; характеристика морфологічного аналізу; характеристика видів та рівнів звукового аналізу та послідовність їх формування; методика формування аналізу складу; методика формування звукового та складового синтезу; аналіз методик формування операції звуко-складового аналізу і синтезу, розроблених на основі досліджень учених у галузі спеціальної освіти.

Тема 11. Основні періоди та етапи навчання грамоти в закладі спеціальної освіти для дітей із ПМР

Добукварний період навчання грамоти, його завдання та зміст. Вивчення рівня знань, умінь і навичок учнів із ПМР на початковому етапі навчання. Основні напрями і зміст навчальної та корекційної роботи в підготовчий період навчання грамоти учнів закладу спеціальної освіти. Завдання та зміст букварного періоду навчання грамоти. Загальна характеристика уроків читання і письма букварного періоду навчання грамоти.

Тема 12. Методика початкового навчання письма і комплексне формування грамоти на уроках читання для дітей із ПМР

Загальна характеристика процесу письма та основні завдання уроків письма в закладі спеціальної освіти для дітей із ПМР. Характеристика графомоторної діяльності. Методика ознайомлення з новою буквою на уроці письма. Періодизація навчання каліграфії: характеристика підготовчого етапу навчання письма; основний етап навчання каліграфії. Комплексне формування грамоти на уроках читання.

«Спецметодика формування елементарних математичних уявлень»

Тема 1. Значення, зміст та завдання методики формування елементарних математичних уявлень

Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень як педагогічна наука. Її предмет, об'єкт та завдання. Взаємозв'язок з іншими науками: філософією, математикою, психологією, логікою, педагогікою, методикою викладання математики в початкових класах та ін. Формування системи елементарних математичних уявлень; формування передумов математичного мислення і окремих логічних структур мислення, необхідних для оволодіння математикою в школі та загального розумового розвитку; формування сенсорних процесів і здібностей; збагачення словника й удосконалення зв'язного мовлення; формування початкових форм навчальної діяльності.

Тема 2. Формування у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення уявлень про множину

Множина як сукупність однорідних об'єктів. Позначення множин та їх елементів. Види множин. Операції з множинами Особливості сприймання і відтворення кількості предметів

дітьми різних вікових груп. Поелементне порівняння множин. Прийоми накладання і прикладання. Порівняння контрастних і суміжних множин. Поняття «один», «багато», «більше», «менше», «порівну». Встановлення рівності чи нерівності між множинами. Труднощі у сприйманні множини у дітей з порушенням інтелекту.

Тема 3. Поняття числа, лічби, системи числення

Історія виникнення чисел та лічби у контексті формування елементарних математичних уявлень у дошкільників. Розвиток поняття натурального числа з урахуванням вікових та мовленнєвих особливостей дітей. Основний принцип натурального ряду. Цифра як умовне позначення числа, доступне для сприймання дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення. Ознайомлення з елементами письмової нумерації. Загальні уявлення про системи числення.

Тема 4. Методика формування уявлення про число та навчання лічби

Розвиток у дітей дошкільного віку уявлень про число як підсумковий результат лічби. Етапи лічильної діяльності. Розвиток уявлень про натуральний ряд чисел. Завдання навчання дітей лічби в різних вікових групах. Кількісна і порядкова лічба. Творення множин за заданим числом у дітей з порушеннями мовлення. Склад числа з одиниць та двох менших як основа розвитку логіко-математичного мислення і мовлення. Лічба за участю різних аналізаторів як корекційно-розвитковий прийом. Труднощі в дітей з порушеннями мовлення у розумінні числа та цифри.

Тема 5. Методика навчання дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення обчисленню

Особливості ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення з обчислювальною діяльністю. Роль прикладів та задач в розумінні сутності арифметичних дій. Види та типи математичних задач, які розв'язують дошкільники. Послідовні етапи та методичні прийоми в навчанні рішенню арифметичних задач та прикладів.

Тема 6. Методика формування уявлень про величину і вимірювання величин

Поняття про величину предметів, властивості величин. Особливості сприйняття величин предметів дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення. Значення та завдання ознайомлення дошкільників з розмірами предметів в різних вікових групах. Методичні прийоми формування уявлень про величину. Поняття вимірювання та міри у доступній для дошкільників формі. Залежність між величиною міри та результатом вимірювання з урахуванням особливостей пізнавальної та мовленнєвої діяльності дітей з порушеннями мовлення. Значення та завдання навчання дітей елементам вимірювальної діяльності. Навчання дітей елементам вимірювальної діяльності. Ознайомлення дітей із народними мірами вимірювання.

Тема 7. Форма і геометрична фігура

Методика формування уявлень про форму і геометричну фігуру. Поняття форми та геометричної фігури. Особливості сприйняття форми предметів та геометричних фігур дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення. Значення та завдання формування уявлень про форму та геометричні фігури. Засоби ознайомлення з формою та геометричними фігурами. Методика ознайомлення дітей з геометричними фігурами та формою предметів в різних вікових групах дошкільного закладу. Класифікація геометричних фігур за якісними ознаками та чисельністю.

Тема 8. Поняття простору та просторової орієнтації. Методика формування просторових уявлень

Поняття простору. Просторові уявлення та просторова орієнтація. Сприйняття

простору дітьми з порушеннями мовлення, труднощі та методика їх подолання. Основні просторові напрямки. Особливості орієнтації на місцевості. Особливості сприйняття дітьми дошкільного віку просторового розміщення предметів «від себе» і «від об'єктів». Особливості сприймання дітьми дошкільного віку просторових відношень між предметами. Завдання та значення формування у дітей уявлень та понять про простір. Особливості формування уявлень про простір залежно від віку дітей. Формуванні просторових уявлень у ігровій діяльності.

Тема 9. Методика формування часових уявлень

Час та його властивості. Особливості сприйняття часу дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення. Значення та завдання формування часових уявлень. Зміст формування уявлень і понять про час. Методичні прийоми ознайомлення дітей з системою мір часу: доба, тиждень, місяць, рік. Розвиток «відчуття» часу у дітей старшого дошкільного віку, здібності планувати в часі діяльність, регулювати темп та режим роботи.

Тема 10. Методика ознайомлення з елементами народної математики

Народні міри вимірювання. Фольклор у навчанні дітей математики. Народні задачі. Народні способи оперування множинами, ознайомлення з числом та лічбою, просторові поняття, часові відношення.

Тема 11. Взаємодія сім'ї, школи і закладу дошкільної освіти у навчанні дітей з порушеннями мовлення елементам математики

Значення планування і обліку роботи. Види та форми планування. Програмовий зміст для даної вікової групи як основа планування. Принципи планування: актуальність, науковість, цілісність і логічність, перспективність, повторюваність і концентричність, систематичність і послідовність. Вимоги сучасної початкової школи до математичної підготовки дітей в дошкільному закладі. Діагностування математичного розвитку дітей, що відвідували дошкільний заклад. Наступність у змісті та методах навчання математики. Види наступності. Взаємодія сім'ї і ЗДО як ефективна умова формування елементарних математичних уявлень у дошкільників з ТПМ. Традиційні і новітні форми роботи з батьками: бесіда, батьківські збори, консультаційний пункт, лекторій, усний журнал, відвідування родин, брифінг, батьківська пошта, телефон довіри і т.д. Бесіда як основна форма співпраці з батьками. Ознайомлення батьків із програмовим змістом та рекомендації щодо закріплення математичних знань поза дошкільним закладом.

«Спецметодика навчання математики з основами математики»

Тема 1. Спеціальна методика навчання математики як складова професійної підготовки логопеда

Предмет і завдання курсу. Міждисциплінарні зв'язки (логопедія, спеціальна педагогіка, психологія). Взаємозв'язок мовлення і формування математичних уявлень. Роль мовлення у розвитку логіко-математичного мислення. Значення математичної діяльності для розвитку пізнавальних процесів і мовлення.

Тема 2. Особливості засвоєння математичних понять дітьми з порушеннями мовлення

Вплив фонетико-фонематичних, лексико-граматичних порушень та порушень зв'язного мовлення на засвоєння математичних знань. Труднощі розуміння інструкцій, математичної термінології, тексту задач. Формування кількісних, просторових, часових понять із урахуванням мовленнєвого профілю дитини.

Тема 3. Принципи та методи навчання математики в умовах інклюзивного та спеціального освітнього середовища

Загальнодидактичні та спеціальні принципи навчання. Принцип корекційної спрямованості. Диференціація та індивідуалізація навчання. Методи навчання (словесні, наочні, практичні, проблемні) з урахуванням мовленнєвих особливостей дітей. Формування математичної термінології.

Тема 4. Організація уроку математики та роль логопеда у психолого-педагогічному супроводі

Структура уроку математики. Адаптація навчального матеріалу для дітей з порушеннями мовлення. Вербалізація обчислювальних дій. Командна взаємодія вчителя і логопеда. Документування результатів корекційної роботи.

Тема 5. Формування елементарних математичних уявлень

Розвиток сенсорної основи математичних понять. Формування понять про величину, масу, форму, просторові відношення, час. Мовленнєве опосередкування математичних уявлень. Розвиток словника математичних понять.

Тема 6. Формування кількісних уявлень та підготовка до обчислювальної діяльності

Поняття числа та кількості. Усна і письмова нумерація. Мовленнєвий супровід лічби. Формування понять «більше – менше – дорівнює». Розвиток граматичних конструкцій у процесі виконання обчислень.

Тема 7. Методика формування геометричних понять

Формування понять про геометричні фігури та їх властивості. Розвиток просторового мовлення. Корекція труднощів засвоєння просторових понять у дітей з мовленнєвими порушеннями.

Тема 8. Методика роботи з арифметичними задачами

Структура текстової задачі. Лінгвістичний аналіз умови задачі. Формування навичок розуміння математичного тексту. Розвиток внутрішнього мовлення під час розв'язання задач.

Тема 9. Методика формування обчислювальних навичок у межах концентрів

Послідовність вивчення чисел. Усна і письмова нумерація. Додавання і віднімання. Множення і ділення. Мовленнєві труднощі при формуванні обчислювальних навичок та шляхи їх подолання.

Тема 10. Методика вивчення чисел у межах тисячі та багатоцифрових чисел

Розрядна структура числа. Формування поняття про розряди. Вербалізація дій при письмових обчисленнях. Корекція помилок, пов'язаних із недостатнім розумінням мовних інструкцій.

Тема 10. Методика вивчення дробів і відсотків

Формування поняття дробу. Порядок введення понять: правильний, неправильний дріб, змішане число. Арифметичні дії з дробами. Розвиток математичного мовлення під час пояснення дій.

Тема 11. Математика як засіб розвитку мовлення

Інтеграція математичної та мовленнєвої діяльності. Використання математичного матеріалу для розвитку лексико-граматичних структур, зв'язного мовлення та логічного мислення.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

Теоретичні питання з дисциплін, що виносяться на атестаційний іспит

1. Охарактеризуйте провідні принципи і методи логопедії як науки.
2. Визначте предмет, об'єкт, мету і завдання логопедії як науки. Розкрийте зв'язок логопедії з іншими науками.
3. Розкрийте теоретичний та практичний аспекти логопедії.
4. Охарактеризуйте анатомо-фізіологічні механізми мовлення.
5. Розкрийте традиційну класифікацію мовленнєвих порушень.
6. Дайте визначення та загальну характеристику дислалії. Розкрийте одну з відомих Вам класифікацій дислалії.
7. Дайте визначення та загальну характеристику дизартрії. Назвіть її причини та симптоматику.
8. Дайте характеристику основним формам дизартрії.
9. Розкрийте методику обстеження стану усного мовлення при дизартрії.
10. Дайте визначення та загальну характеристику ринолалії. Назвіть причини та симптоматику ринолалії.
11. Дайте характеристику основним формам ринолалії.
12. Розкрийте особливості мовленнєвого дихання та особливості голосу у дітей з відкритою формою ринолалії.
13. Розкрийте причини порушень піднебінного-глоткового зімкнення при закритій формі ринолалії.
14. Розкрийте особливості комплексного підходу в корекційній роботі з подолання ринолалії.
15. Розкрийте вікові особливості голосу. Охарактеризуйте причини функціональних та органічних порушень голосу.
16. Дайте загальну характеристику заїкання як складного психофізичного розладу, при якому в дитини спостерігаються у різній мірі зміни в стані ЦНС, експресивному мовленні, мовленнєвій і загальній моториці та психологічні особливості поведінки.
17. Обґрунтуйте, як можуть проявлятися зміни в стані ЦНС у дитини, що заїкається. Дайте характеристику судомним затинанням (що спостерігаються при заїканні) клонічного, тонічного та змішаного типу.
18. Схарактеризуйте темп мовлення та його порушення у дітей. Обґрунтуйте сучасні підходи до розуміння механізму виникнення брадилалії, тахилалії.
19. Обґрунтуйте визначення фонетико-фонематичного недорозвитку мовлення. Схарактеризуйте причини ФФНМ (біологічні і соціально-психологічні, органічні і функціональні, центральні і периферійні).
20. Розкрийте особливості фонематичної сторони мовлення у дітей з ФФНМ. Обґрунтуйте готовність дітей з ФФНМ до школи.
21. Розкрийте зміст поняття «загальний недорозвиток мовлення». Наведіть приклади, що характеризують загальний недорозвиток мовлення I та II рівнів.
22. Розкрийте особливості логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ III та IV рівнів.
23. Сформулюйте визначення алалії, причини, механізми та симптоматику.
24. Схарактеризуйте характер і структуру порушень граматичної системи мовлення у дітей з моторною алалією.
25. Схарактеризуйте основні форми афазій. Розкрийте особливості обстеження розуміння мовлення (розуміння значення слів, простих речень, граматичних структур, прислів'їв тощо) при афазії.
26. Охарактеризуйте розвиток імпресивного та експресивного мовлення у дітей з сенсорною алалією.
27. Обґрунтуйте організацію, зміст і методику роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу при афазії.
28. Дайте загальну характеристику дисграфії. Розкрийте її причини, механізми, симптоматику.
29. Дайте загальну характеристику дислексії. Вкажіть її причини, механізми, симптоматику.
30. Розкрийте шляхи попередження порушень читання і письма у дітей старшого дошкільного віку.

31. Дайте визначення поняття «виховання» як цілеспрямованої системи формування особистості дітей з порушеннями мовлення.
32. Охарактеризуйте форми і методи виховної роботи з формування резиліентності дітей з ПМР.
33. Розкрийте зміст громадянського, національно-патріотичного виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.
34. Розкрийте зміст морального, розумового, статевого виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.
35. Розкрийте зміст трудового, економічного, екологічного виховання дітей з порушеннями мовлення.
36. Схарактеризуйте форми і методи роботи закладів спеціальної та інклюзивної освіти із сім'єю з метою вдосконалення виховної та соціально-адаптаційної роботи.
37. Поясніть, як формуються уявлення про множину у дітей дошкільного віку з ПМР.
38. Поясніть, як формуються уявлення про лічбу у дітей дошкільного віку з ПМР.
39. Поясніть, як формуються просторові уявлення і уявлення про час у дошкільників з ПМР.
40. Розкрийте завдання пропедевтичного періоду у навчанні учнів з ПМР математики.
41. Поясніть, як формуються уявлення про перший десяток, про концентр «Сотня» і «Тисяча» в учнів з ПМР.
42. Розкрийте процес формування в учнів з ПМР знань про дробі та відсотки.
43. Обґрунтуйте особливості використання спостереження як методу вивчення природознавства у спеціальній початковій школі для учнів з ТПМ.
44. Розкрийте методику використання дослідницьких методів у вивченні природознавства з молодшими школярами з порушеннями мовленнєвого розвитку.
45. Проаналізуйте своєрідність застосування словесних методів вивчення природознавства у спеціальній початковій школі для дітей з ПМР.
46. Обґрунтуйте особливості проведення уроків інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у спеціальній початковій школі для учнів з ТПМ.
47. Проаналізуйте структуру та особливості організації природознавчих та екологічних екскурсій з молодшими школярами, що мають порушення мовленнєвого розвитку, у інтегрованому курсі «Я досліджую світ».
48. Доведіть необхідність створення екологічного освітнього середовища для вивчення природознавства у спеціальній початковій школі для дітей з ТПМ та опишіть його основні складові.
49. Розкрийте особливості формування рухових функцій дитини в процесі онтогенезу.
50. Розкрийте завдання і специфіку фізкультури для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
51. Схарактеризуйте протипокази при регулюванні фізичного навантаження дітей з порушенням зору.
52. Проаналізуйте типові порушення рухової сфери дітей з особливими освітніми потребами.
53. Проаналізуйте фактори, які впливають на розвиток рухової сфери у дітей з проблемами у розвитку.
54. Схарактеризуйте особливості психофізичного розвитку і рухових здібностей глухих дітей.
55. Схарактеризуйте завдання, шляхи та етапи формування граматичної сторони мовлення в дошкільників із ПМР.
56. Визначте особливості спеціальної методики розвитку діалогічного й монологічного мовлення в дітей дошкільного віку з ПМР.
57. З'ясуйте особливості спеціальної методики роботи з художньою літературою з дітьми дошкільного віку з ПМР.
58. Розкрийте основні напрями та зміст роботи з розвитку лексичної сторони мовлення в молодших школярів із ПМР.
59. Визначте завдання та складові частини роботи з формування правильної вимови в молодших школярів із ПМР.
60. Проаналізуйте специфіку навчання грамоти учнів початкових класів із ПМР.

Питання практичного спрямування

1. Наведіть приклади вправ артикуляційної гімнастики для диференціації та автоматизації свистячих звуків, продемонструйте їх.
2. Наведіть приклади вправ артикуляційної гімнастики для диференціації та автоматизації шиплячих звуків, продемонструйте їх.
3. Продемонструйте основні прийоми корекції ротацизму в дітей.
4. Складіть план-конспект логопедичного заняття, спрямованого на подолання аграматизмів на письмі та при читанні.
5. Охарактеризуйте і продемонструйте основні прийоми корекції в дітей дошкільного віку порушень вимови губних звуків.
6. Розробіть план індивідуального логопедичного заняття з дитиною з ВНГП.
7. Складіть план-конспект логопедичного заняття, спрямованого на розвиток синтаксичних узагальнень та формування навичок синтаксичного аналізу та синтезу.
8. Розкрийте прийоми постановки передньоязикових звуків.
9. Складіть план бесіди з батьками про особливості розвитку мовлення дитини з ринолалією.
10. Продемонструйте логопедичні ігри і вправи для автоматизації та диференціації середньоязикових звуків.
11. Розкрийте методику логопедичної роботи при порушеннях голосу і наведіть приклади.
12. Наведіть приклади застосування різних методів арт-терапії в логопедичній роботі.
13. Розкрийте напрями і методи логопедичного впливу, спрямованого на корекцію дизартричних порушень, наведіть приклади.
14. Висвітліть основні прийоми корекції в дітей дошкільного віку порушень вимови сонорних звуків.
15. Розкрийте використання здоров'язберігаючих технологій у корекційно-логопедичній роботі.
16. Розкрийте основні прийоми корекції в дітей дошкільного віку ламбдацизму.
17. Охарактеризуйте дії логопеда при виявленні патології артикуляційного апарату.
18. Наведіть приклади вправ і завдань, спрямованих на подолання мнестичної дислексії.
19. Розробіть план індивідуального логопедичного заняття з дитиною, яка заїкається.
20. Підберіть усні і письмові вправи, спрямовані на диференціацію граматичних значень та уточнення їх зв'язків з формувальними ознаками.
21. Розкрийте методику логопедичної роботи при порушеннях голосу.
22. Розкрийте напрями і методи реабілітаційної допомоги, спрямовані на корекцію розвитку загальної і мовленнєво-рухової сфер дитини з дизартрією.
23. Наведіть приклади ігор з артикуляційної, пальчикової та дихальної гімнастики на підготовчому етапі корекції мовленнєвих порушень.
24. Розробіть план корекційного заняття для дітей із ринолалією.
25. Продемонструйте логопедичні ігри і вправи для диференціації та автоматизації сонорних звуків.
26. Висвітліть вправи для обстеження рухомості артикуляційного апарату.
27. Розкрийте особливості організації та проведення логопедичного масажу в логопедичній практиці.
28. Продемонструйте прийоми постановки задньоязикових звуків.
29. Підберіть вправи і завдання, що сприяють розвитку звуко-складового аналізу та синтезу на різних етапах навчання.
30. Наведіть приклади типових помилок у випадку оптичної дисграфії. Визначте зміст корекційної логопедичної роботи.

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС АТЕСТАЦІЇ

Контроль знань, умінь і навичок здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – невід’ємна складова освітнього процесу та форма зворотного зв’язку. При оцінюванні відповідей студентів під час атестаційного іспиту атестаційна комісія керується «Положенням про оцінювання здобувачів вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету» (2025). Згідно з Положенням, результати складання атестаційних екзаменів з фаху оцінюються за національною та 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС. Результат складання атестаційного екзамену визначається за 100-бальною шкалою, як сума балів за кожне питання (завдання, задачу тощо)р

Кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання
Відмінно 90-100	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді глибоке і всебічне знання змісту навчальної дисципліни, основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання, практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, пов’язує теоретичний, матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; відповідь є логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу, всебічно висвітлити екзаменаційне питання.
Дуже добре 82-89	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді глибоке знання змісту навчальної дисципліни, основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, пов’язує теоретичний матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував високий рівень засвоєння практичних умінь і навичок; відповідь є логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу в повному обсязі висвітлити екзаменаційне питання. Проте під час відповіді або розв’язання практичних завдань допустив окремі незначні неточності.
Добре 74-81	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді знання змісту навчальної дисципліни основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; уміння використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем, пов’язує теоретичний матеріал, з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував рівень засвоєння практичних умінь і навичок, необхідний для розв’язання теоретичних та практичних завдань; відповідь є переважно логічною, послідовною, обґрунтованою, дає змогу переважно висвітлити основні положення екзаменаційного питання. Проте під час відповіді або розв’язання практичних завдань допустив окремі неточності.
Задовільно 60-73	Здобувач вищої освіти вияви під час відповіді в основному опанував знаннями змісту навчальної дисципліни, в основному орієнтується в наукових першоджерелах та рекомендованій літературі; уміння в окремих випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань, не завжди пов’язує теоретичний матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував рівень засвоєння практичних умінь і навичок, в основному достатній для розв’язання теоретичних та практичних завдань; відповідь є невпевненою, непереконливою, фрагментарною,

	непослідовною, що дає змогу в основному висвітлити екзаменаційне питання. Під час відповіді або розв'язання практичних завдань допустив значні неточності.
Незадовільно 0-59	Здобувач вищої освіти виявив під час відповіді знання окремих фрагментів навчального матеріалу з дисципліни, відсутність достатньої орієнтації в наукових першоджерелах та рекомендованій літературі; уміння лише в поодиноких випадках використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань та пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; продемонстрував недостатній рівень засвоєння практичних умінь і навичок; відповідь є невпевненою, непереконливою, непослідовною, що не дає змоги висвітлити екзаменаційне питання.

Відповідність підсумкових рейтингових оцінок у балах оцінкам за шкалою ECTS

Сума балів	Шкала ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
1-34	F

Атестаційний іспит здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта проводиться в усній формі. Здобувачі вищої освіти розкривають два теоретичних питання та виконують практичне завдання.

Оцінювання та накопичення балів під час екзамену: за теоретичну відповідь здобувач максимально за 2 питання отримує 60 балів, а за практичне завдання – 40 балів. Таким чином, рейтинг здобувача складається з наступних балів: 60 балів (теоретичні питання) + 40 балів (практичне завдання) = 100 балів.

Критерії оцінювання відповідей здобувачів

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
1	Відповідь на перше теоретичне питання: - повнота розкриття двох питань; - глибоке і всебічне знання змісту навчальних дисциплін; - знання основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури; - логіка викладання матеріалу, культура мовлення; - аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки; - емоційність та переконливість.	30 4 6 6 6 4 4	30
2	Відповідь на друге теоретичне питання: - повнота розкриття двох питань; - глибоке і всебічне знання змісту навчальних дисциплін; - знання основних положень наукових першоджерел та рекомендованої літератури;	30 4 6 6 6	30

	• логіка викладання матеріалу, культура мовлення; • аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки; • емоційність та переконливість.	4	
3	При відповіді на практичне питання оцінюється: • уміння вільно використовувати набуті знання під час виконання практичних завдань; • уміння висловлювати своє ставлення до обговорюваних проблем; • вміння пов'язувати теоретичний матеріал з практичними завданнями майбутньої професійної діяльності; • демонстрація високого рівня засвоєння практичних умінь і навичок; • логічність, послідовність, обґрунтованість відповіді.	40 8 8 8 8 8	40
	Підсумкові бали за атестаційний іспит	100	100

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Література з «Логопедії»

1. Барна Х.В. *Теорія та практикум з логопедії: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» ОС «Бакалавр»*. Ужгород: ЗППО, 2021. 124 с.
2. Болба В. Чернетка логопеда: матеріали для корекційної роботи з виправлення мовленнєвих порушень у дітей. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 109 с.
3. Брушневська І.М., Рібцун Ю.В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: методика формування: навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2020. 124 с.
4. Брушневська І.М. Закономірності використання ігрових прийомів у корекційно-розвивальному процесі з дітьми із порушеннями мовленнєвої діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2022. Випуск 52. Том 1. С. 186–192.
5. Гур'янова Т.А. Формування правильного мовлення у дітей дошкільного віку із заїканням. *Логопед*. 2020. №2. С. 2–5.
6. Давиденко К.А. Особливості обстеження порушення голосу в дітей дошкільного віку. *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти: зб. наук. пр.* Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди; редкол.: Ю.Д. Бойчук (голов. ред.), Т. Ю. Маркіна, Л. Є. Перетяга. Харків: ХНПУ, 2020. С. 89–94.
7. Джеджера К.В., Косарева Г.М. Педагогіка як теоретико-світоглядна основа формування професійної компетентності майбутнього логопеда. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка*. Київ. 2026. № 1(59). С. 596–606.
8. Демченко Н.О. Використання дидактичних ігор та ігрових прийомів у роботі з розвитку мовленнєвої активності дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення II рівня. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Харків, 2023. С. 345–349.
9. Коломоєць Т.Г. Тексти лекцій з навчальної дисципліни «Логопедія» для спеціальності 016 Спеціальна освіта. КДПУ. 2021. 115 с.
10. Конова Ю.О. Особливості мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку із заїканням. *Інноваційні процеси в науці та освіті: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (13 листопада 2020 року): збірник тез*. Бердянськ: БДПУ, 2020. С. 25–27.
11. Конопляста С.Ю., Синиця А.О. Дизартрія у систематиці мовленнєвих порушень (сучасний погляд). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 66. С. 111–116.
12. Косарева Г.М. Відновлення мовленнєвого спілкування при дитячій афазії. «Science in motion: classic and modern tools and methods in scientific investigations»: *матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська наукова платформа» та «International Centre Corporative Management»*. Вінниця, 2025. Вип. 49. С. 960–965.
13. Линдіна Є.Ю., Ревуцька О.В. Технології логопедичного обстеження: навчально-методичний посібник / упор. Є.Ю. Линдіна, О.В. Ревуцька. 2-е видання, доповнене та доопрацьоване. Київ: Освіта України, 2021. 218 с.
14. Мартинюк З.С. Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч. – метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.
15. Олійник І. Тищенко Л. Яценюк Л. До питання корекції дислалії у дітей молодшого шкільного віку. *Поради спеціаліста*. 2021. № 3 (198). С. 77–81.
16. Проскуріна О.М., Кравченко А.І. Рівні ЗНМ та їх загальна характеристика. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції, (15 лютого 2018 року, м. Суми)*. Суми: ФОП Цьома С.П, 2018. С.

- 104–108.
17. Рання логопедична корекція: навч.-метод. посіб./ МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Каф. спец. та інклюзивної освіти; уклад. Л. А. Черніченко. Умань: Візаві, 2020. 150 с.
 18. Рібцун Ю. В. Дитина з порушеннями мовленнєвого розвитку: метод. посіб. Київ: ТОВ «Літера ЛТД», 2019. 40 с.
 19. Рібцун Ю. В. Понятійно-термінологічний словник. Логопедія. Логопсихологія : довідкове видання. Київ: ІСПП, 2022. 48 с.
 20. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. Львів : Світ, 2020. 264 с.
 21. Савченко Л. О. Використання мультимедійних технологій у мовленнєвій діяльності дошкільників. Інформаційні технології в освіті. 2021. № 2. С. 37–42.
 22. Тищенко В. Обґрунтування типології первинного системного недорозвитку мовлення. Науковий журнал Хортицької національної академії. 2021. № 4. С. 1-7. URL : <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/njKhNA/article/view/113/75>.
 23. Форостян О.І., Волуйко О.О. Роль ігрової діяльності в системі формування лексичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Проблеми реабілітації*. Збірник наукових праць. Одеса, 2023. С. 172–175.
 24. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник / укл. Федоренко С.В., Марченко І.С. Київ : Видавництво «Книга-плюс», 2019. 496 с.
 25. Чередніченко Н. В., Тенцер Л. В. Зміст та організація логопедичної роботи з подолання дисграфії у молодших школярів в умовах корекційного та інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти* : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2019. Вип. 13. С. 312-324.
 26. Чередніченко Н.В., Клименко І.В., Тенцер Л.В. Порушення письма у молодших школярів: діагностика та корекція. Навчально-методичний посібник. Київ, 2018. 248 с.
 27. Чеснокова Л.В., Золотарьова О.І. Заняття з логоритміки для дітей із вадами мовлення: посібник. Харків Основа, 2019. 159 с.
 28. Шеремет М.К., Боряк О.В. Методика діагностики та корекції просодичної сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку з дизартрією: навчально-методичний посібник. Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 143 с.
 29. Яремчук О. Я, Кравченко К. Л. Загальне недорозвинення мовлення у дошкільників: особливості вияву та психокорекційна робота. *Вісник практичної психології та соціальної роботи*. 2019. Вип. 17. С. 219–227.

Література з «Теорії та методики виховання дітей з порушеннями мовлення»

1. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р. Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. 209 с.
2. Вержиховська О. М., Гончарук Н. М., Рудзевич І. Л. Спеціальна методика виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення: Навчально-методичний посібник / 2-е вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 205с.
3. Виховні технології в закладах загальної середньої освіти: навч. посіб. / уклад. В. В. Макаруч; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2024. 282 с.
4. Вовченко О.А. Психологічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху під час війни: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 96 с. (Ч.1). 84 с. (Ч. 2).
5. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти: посібник для директорів закладів освіти / Укл. Л. Шевчук, О. Заплотинська, Л. Дроздик, Ірина Войцеховська. Київ: 2024. 85с.

6. Дичківська І. М., Федорова Н. В. Формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів [Текст] : монографія. Рівне : Волинські обереги, 2025. 211 с.
7. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 304 с.
8. Інклюзивне навчання в закладі дошкільної освіти/ Упор. Т. В. Наумчук. Київ: Літера. 2024. 160 с.
9. Ковальчук В. Теорія і практика виховання. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 50 с.
10. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
11. Лаппо В.В. Теорія і методика виховання: навчальний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 384 с.
12. Нагачевська З., Салига Н. Педагогіка: навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. 2-ге вид., доповн. та змінене. Івано-Франківськ : Видавництво ПНУ імені Василя Стефаника. 2022. 157 с.
13. Нагорна О.Б., Завітренко Д.Ж., Дорошенко О.М. Особливості організації виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 67. Том 2. 2024. С. 103-106
14. Педагогіка : метод. рекомендації до семінарських занять з курсу «Педагогіка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад. Л. В.-В. Вейланде. Одеса: Олді+, 2024. 40 с.
15. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі: метод. посіб./ уклад.: О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
16. Прокопенко І., Гриньова В., Іонова О., Євдокимов В., Золотухіна С. Педагогіка. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Філіо. 2022. 572с.
17. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник/ [кол. авторів] за заг. ред. Т.О. Докучиної. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 172 с.
18. Розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами: нач.-метод. посіб. / Литвин І.М., Басик В.В., Гавриленко Т.Л., Галушко М. І. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2020. 80 с.
19. Сікорський П. І. Нова педагогіка. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 540 с.
20. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації) / Литвяк Д.М., Зленко Л.О. Чернігів: ЧОППО, 2023. 66с.
21. Сухіна І. В. Методичні основи психологічного супроводу батьків дітей з ООП: формування резильєнтності: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 114 с.
22. Теорія та методика виховання дітей з вадами мовлення: навч. посіб. / уклад. Білан В.А. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 179 с.
23. Теорія та методика виховання дітей з порушеннями мовлення. Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» / Укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2022. 16 с.
24. Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення. Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта з додатковою спеціальністю 016 Спеціальна освіта / Укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2024. 26 с.

Література зі «Спецметодики вивчення природознавства»

1. Баранова Н., Коцур Н. Дослідницька та експериментальна діяльність в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. №9. С. 13-15
2. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Київ: «Генеза», 2019. 256 с.

3. Гільберг Т., Тарнавська С., Хитра З., Павич Н. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу. Навчально-методичний посібник. Київ: «Генеза», 2020. 240 с.
4. Горопах Н. Формування умінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками у молодших школярів з порушеннями мовлення у процесі вивчення природознавства. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р.* Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. С. 56-58.
5. Горопах Н.М. Практикоорієнтований підхід у викладанні спецметодики вивчення природознавства на спеціальності «Спеціальна освіта, логопедія» *Спеціальна та інклюзивна освіта в сучасному вимірі: досвід та інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Ужгород, 23–24 жовтня 2025 р.* Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 370-374
6. Горопах Н.М. Наступність в екологічній освіті дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *Педагогічна академія: наукові записки.* 18 (Травень 2025). DOI 10.5281/zenodo.15459294 URL: <https://zenodo.org/records/15459294>
7. Горопах Н.М. Підготовка та проведення навчальних екскурсій у природу з молодшими школярами, які мають порушення мовлення. *Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 14. / упоряд. О. Б. Петренко; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін.* Рівне : РДГУ, 2021. С. 149-157.
8. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5a8/de2/5e1/5a8de25e1504c877583228.dos> (дата звернення 10.08.2025).
9. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта». Львів: «Новий Світ-2000», 2024. 223 с.
10. Нова українська школа: порадник для вчителя: навчально-методичний посібник / За заг. ред. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. 159 с.
11. Паламарчук В.Ф. Педагогічні технології навчання в умовах Нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал.* 2018. № №. С. 60-66.
12. Рібцун Ю.В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання і розвиток. Львів : Світ, 2020. 264 с.
13. Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-pochatkovoyi-osviti-specialnih-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-dlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>
14. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навчально-методичний посібник / [Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, В.В. Засенко, Н.А. Ярмола]. Харків : Видавництво «Ранок», 2020, 160 с.
15. Чернова Е.М., Резніченко А.А. Упровадження інклюзивної освіти в умовах Нової української школи. *Дитина з особливими потребами. Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка.* 2019. № 11. С. 2-5.

Література зі «Спецметодики розвитку мовлення»

1. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей : навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». Київ : Видавничий Дім «Слово», 2019. 384 с.
2. Іншаков А. Є., Іншакова І. Є. Спеціальна методика розвитку мовлення дітей з ПМР. Навчально-методичний посібник до курсу (для студентів бакалаврату спеціальності 016 Спеціальна освіта. Логопедія). Кривий Ріг : КДПУ, 2021. 285 с.

3. Калуська Л., Чекан О. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 32 с.
4. Калуська Л., Чекан О. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 32 с.
5. Калуська Л., Чекан О. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 48 с.
6. Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей із ПМР. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/>
7. Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с.
8. Трофименко Л. Формування фонологічної компетенції у дітей із тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*. № 4, 2021. С. 7–17.
9. Тубичко Ю. О. Шляхи збагачення лексики дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 42. С. 112–116.
10. Швалюк Т. Практичне засвоєння граматичних явищ мови дітьми старшого дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення на лексико-граматичних заняттях. *International Scientific Conference Modern Scientific Research: Achievements, Innovations and Development Prospects: Conference Proceedings*, October 1–2, 2021. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». Р. 179–183.
11. Шостак О. О. Дидактичні ігри як засіб збагачення словника в дітей із ЗНМ. *Інноваційна педагогіка*. Науковий журнал. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 70. Том 1. С. 68-70.
12. Шостак О. Риторика в системі міждисциплінарних зв'язків лінгводидактики. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 41. Том 3. С. 293-297.
13. Шостак О. О. Розвиток відчуття ритму в дітей із порушеннями мовлення з використанням художніх творів. *Інноваційна педагогіка. Науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 43. Том 2. С. 52-55.
14. Шостак О. Роль малих фольклорних жанрів для розвитку виразності мовлення дітей дошкільного віку з дислалією. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 60. Том 4. С. 258-263.
15. Шостак О. Формування виразного мовлення в дошкільників із дизартрією в процесі ігор-драматизацій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 61. Том 3. С. 308-311.

Література зі «Спецметодики початкового навчання мови»

1. Данілавичюте Е. А., Трофименко Л. І., Грибань Г. В. Українська мова. 2 клас : підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. (F80) та учнів із (R48, F81). Київ : Либідь, 2017. 160 с.
2. Данілавичюте Е. А., Трофименко Л. І., Грибань Г. В. Українська мова. 3 клас : підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. (F80) та учнів із (R48, F81). Київ : Либідь, 2017. 192 с.
3. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

4. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2025 р. № 1810. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text>
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
6. Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей із ПМР. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/>;
7. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 264 с. : іл.
8. Савінова Н. В., Білюк О. Г., Берегова М. І. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей з тяжким порушенням мовлення : навч.-метод. посіб. : у 2 ч. : Ч. 2. Миколаїв : Іліон, 2022. 168 с.
9. Трофименко Л. І., Мартинюк З. С., Грибань Г. В. Українська мова. 4 клас : підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. (F80) та учнів із (R48, F81). Київ : Либідь, 2017. 192 с.
10. Шостак О. О. Дидактичні ігри як засіб збагачення словника в дітей із ЗНМ. *Інноваційна педагогіка*. Науковий журнал. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 70. Том 1. С. 68-70.
11. Шостак О. О. До проблеми розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення. *Results of modern scientific research and development : Proceedings of IV International scientific and practical conference (August 22–24, 2021)*. Madrid, Spain : Barca Academy Publishing, 2021. P. 301-305.
12. Шостак О. Логоритміка як засіб корекції ЗНМ у молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 52. Том 3. С. 255-259.
13. Шостак О. О. Розвиток відчуття ритму в дітей із порушеннями мовлення з використанням художніх творів. *Інноваційна педагогіка. Науковий журнал*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 43. Том 2. С. 52-55.
14. Шостак О. О. Розвиток мовлення дошкільників і молодших школярів із ЗНМ засобами художньої літератури. *Мова і засоби масової комунікації на сучасному історичному етапі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції : м. Львів, 10–11 вересня 2021 р.* Львів : ГО «Наукова філологічна організація “ЛОГОС”», 2021. С. 54-56.
15. Shostak O., Nikolenko I., Sereda I., Pushkarova T., Potapiuk L. Formation of an inclusive approach in the education of children with special educational needs (ukrainian experience). *Conhecimento & Diversidade, Niterói*. 2023. V. 15, N. 38 Jul./Set. P. 280-305. *Web of Science Core Collection*

Література зі «Спецметодики навчання математики з основами математики»

1. Бабич Н. М., Ковтун М. О. Попередження дискалькулії у дітей першого класу з тяжкими порушеннями мовлення. *Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики*. 2020. № 1. С. 52-55. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/34222/>
2. Бондаренко Ю. А., Куценко Є. С. Розвиток пізнавальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку на уроках математики. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 3 (77). С. 255-263. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/87ff99fe-7242-4b0f-93c3-c2a3679dda27>
3. Гаврилов О., Гаврилова Н., Гладуш В. Методика організації вивчення табличного множення учнями з невираженими проблемами інтелектуального розвитку. *Актуальні питання корекційної освіти*. №24. С. 34-57. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/42644/1/1.pdf>

4. Завітренко Д. Ж., Снісаренко І. Є. Формування математичних навичок учнів спеціальної школи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2023, № 211, 130-135. URL:<https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-211-130-135>.
5. Кирильчук О.С., Гаврилов О.В. Особливості використання нестандартних задач у процесі роботи з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку. Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології. Вип.13. частина 1- Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В. 2020. С.285-290. URL:<https://fkspp.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/zbirnyk-naukovykh-prats-studentiv-ta-mahistrantiv-fakultetu-korektsiinoi-ta-sotsialnoi-pedahohiky-i-psykholohii.-vypusk-13.-chastyna-1.pdf#page=285>
6. Математика як наука і як мистецтво : реком. бібліогр. показч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад.: Л. Г. Айдарова ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. Харків: ХНПУ, 2018. 70 с. URL:http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/biblioteka/matematyka_nauka.pdf
7. Павлюк Т. О. Методичні рекомендації до виконання практичних і лабораторних робіт та завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни “Спецметодика математики з основами математики”: методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 “Спеціальна освіта”. Рівне: РВВ РДГУ, 2020. 96 с.
8. Павлюк Т. О. Спецметодика математики з основами математики: тести: методичний посібник для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 016 «Спеціальна освіта. Логопедія. Спеціальна психологія». Рівне: РВВ РДГУ, 2020. 20 с.
9. Свириденко Г. В. LEGO-конструювання як засіб корекції дискалькулії у молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 52. Том 3. С. 184-189. URL:https://www.afhn-journal.in.ua/archive/52_2022/part_3/27.pdf
10. Свириденко Г. В. Особливості розуміння та використання прийменників просторового значення учнями з мовленнєвими порушеннями. *Науковий Вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. URL:<https://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/3146>
11. Свириденко Г. В. Педагогічні умови корекції дискалькулії в учнів початкових класів із порушеннями мовлення в інклюзивному навчанні. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта. Український державний університет імені Михайла Драгоманова. Київ, 2024. 194 с. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/45833>
12. Свириденко Г. В. Сюжетно-рольові ігри з математичним змістом у корекційній роботі з учнями, що мають мовленнєві порушення. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. 2022. Вип. 26 (26). С. 39-42.
13. Скворцова С. О. Навчання математики учнів – представників цифрового покоління. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Т. 3. Вип. 20. С. 120-124.
14. Утьосова О. І. Особливості формування елементарних математичних уявлень у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення: дис. канд. пед. наук. 13.00.03 Корекційна педагогіка. Кам'янець-Подільський національний педагогічний університет імені Івана Огієнка, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. 261 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.23/UTOSOVA.pdf
15. Халімовська М. М. Теоретичні аспекти формування математичних здібностей у дітей з тяжкими порушеннями мовленнєвого розвитку. *Природнича наука й освіта: сучасний стан і перспективи розвитку*: зб. наук. праць. 2019. С. 190-192. URL: <http://dSPACE.hnpu.edu.ua/handle/123456789/4399>

Література зі «Спецметодики формування елементарних математичних уявлень»

1. Березовська Л. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2022. 252 с.

2. Кирильчук О.С., Гаврилов О.В. Особливості використання нестандартних задач у процесі роботи з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку. Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології. Вип.13. частина 1- Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В. 2020. С.285-290.
3. Кузенко О., Марчій-Дмитраш Т., Захарасевич Н. Формування елементарних математичних уявлень вихованців здо засобами народознавства в умовах інклюзивного освітнього простору. Освітні обрії. 2025. № 1 (60). С. 36-39.
4. Математика як наука і як мистецтво : реком. бібліогр. показч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека ; уклад.: Л. Г. Айдарова ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. Харків : ХНПУ, 2018. 70 с.
5. Павлюк Т. О. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень: навч.-метод. посіб. Рівне: О. Зень, 2016. 120 с.
6. Пагута Т. І. Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників: навч. - метод. посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта». ПВНЗ "МЕГУ ім. акад. с. Дем'янчука. Львів : «Новий Світ-2000», 2019. 298 с.
7. Плугатар Л. О. Методика формування елементарних математичних уявлень [Навчально-методичні матеріали]. 2021. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36183/>
8. Савінова Н. В., Білюк О. Г., Кисличенко В. А. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень і навчання математики дітей із ПМР. Частина І. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» для змішаної форми навчання : навчально-методичний посібник. Миколаїв: Іліон, 2021.136 с.
9. Халімовська М. М. Теоретичні аспекти формування математичних здібностей у дітей з тяжкими порушеннями мовленнєвого розвитку. *Природнича наука й освіта: сучасний стан і перспективи розвитку* : зб. наук. праць. 2019. С. 190-192.

Література зі «Спецметодики фізичного виховання»

1. Бавольська О.В., Бажмін В.Б. Адаптивна фізична культура в центрах соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2017. 112 с.
2. Борецька Н.О. Адаптивне фізичне виховання: навчально-методичний посібник. Миколаїв, МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2019. 216 с.
3. Галиняк О., Вайда О. Фізична терапія у реабілітації дітей з ДЦП. *Матеріали конференції МЦНД*. 2024; С. 298–299.
4. Дегтяренко Т. В., Долгієр Є. В. Медико-педагогічний контроль у фізичному вихованні та спорті: підруч. для студентів вищих навчальних закладів. Одеса. 2018. 282 с.
5. Загородня Л. П., Тітаренко С.А., Барсуковська Г. П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 272 с.
6. Кашуба В.О., Буховець Б.О. Сучасні тренди фізичної реабілітації дітей з ДЦП. Україна. *Здоров'я нації*. 2020; 1 (58): 62-69.
7. Кобильченко В.В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс». 2017. 367с.
8. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: [монографія]. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
9. Кравченко А. І., Кравченко І. В.. Застосування гімнастичних вправ та аутогенного тренування при корекції заїкання у дітей : методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. 93 с.
10. Литовченко С. В. Діти з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку: навчання і супровід : монографія. Ін-т спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ: Симоненко О.І., 2020. 276 с.
11. Методичні рекомендації до виконання практичних і лабораторних робіт та завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни “Спецметодика з фізичного виховання”: методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 “Спеціальна освіта” / укладач Юрчук О.І. Рівне: РДГУ, 2025. 39 с.

12. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року від 7 червня 2024 р. № 527-р (чинний) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>
13. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник [Л.О.Вакуленко, В.В.Клапчук, Д.В.Вакуленко] за заг. ред.: Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль : ТДМУ : Укрмедкнига, 2019. 372 с.
14. Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти: *матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 9 листопада 2023 р.* / за ред. Т.О. Докучинової, відп. секретар О.І. Дмитрієва. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 369 с.
15. Серков О.Ю., Нестерчук Н.Є., Михайлова І.О., Семенчук О.В., Довніч Є.А., Ярмошевич О.С. Специфіка фізичної реабілітації дітей із церебральним паралічем «Art of Medicine» 3(31) *липень-вересень*, 2024. С.246-251.
16. Трояновська М. М. Адаптивна фізична культура: навч.-метод. посіб. для студентів факультетів фізичного виховання. Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2018. 104 с.
17. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : Центр учбової літера-тури, 2020. 248 с.
18. Щекотиліна Н.Ф., Осіпова І.В., Турятко А.В. Організація занять з фізичного виховання в спеціальних медичних групах. Адаптаційні можливості дітей та молоді : матеріали між-нар. наук.-практ. конф. Одеса, 2018. С. 179–183.
19. Юрчук О. Застосування дельфінотерапії як засобу корекції осіб з психофізичними порушеннями. *Психологія життєвого простору сучасної молоді*. Рівне, 2021. С.114-116.
20. Юрчук О. Руховий режим як фактор психофізичної реабілітації дітей травмованих війною. *Травмоване дитинство: психологічні проблеми особистісного та соціального становлення дітей та молоді в умовах війни та поствоєнного періоду : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 листопада 2025 року, м. Рівне)*. Упоряд. Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2025. С.165-168.
21. Юрчук О., Величко І. Оздоровча фізична культура як чинник психофізичного розвитку дітей із ЗПР. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р.* Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. С.32-34.
22. Юрчук О., Мельницька В. Рухлива гра, як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р.* Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. С.125-128.
23. Юрчук О., Скабала Д. Лікувальна фізкультура у фізичній реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р.* Рівне : Видавець Ю. Кукса, 2025. С.152-156.
24. Юрчук О., Тишинська Я. Проблема профілактики порушень опорно-рухового апарату в дітей. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (10 квітня 2020 року, м. Запоріжжя) / за заг. ред. О. В. Пономаренко, Л. О. Сущенко*. Запоріжжя : АА ТанDEM, 2020. С.141-143.

25. Юрчук О., Хай Д. Роль фізичного виховання у психолого-педагогічній корекції дітей із ЗПР. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти*. Рівне. Видавець: Ю.Кукса. 2025. С. 185-187.
26. Юрчук О.І., Юрчук О.С. Соціальна реабілітація дітей старшого дошкільного віку із психофізичними порушеннями засобами фізичної культури. *Іноватика у вихованні: зб. наук. пр.* Вип. 20./ М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т; упоряд.: О.Б.Петренко; ред.кол.: О.Б.Петренко, К.М.Павелків, Т.С.Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2024. С.168-179.
27. Юрчук О.І. Фізична культура як засіб соціальної реабілітації дітей старшого дошкільного віку з психофізичними порушеннями. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Житомир, 25 квітня 2023 р.) / Ред. колегія: Л.Котлова, С.Дмитрієва, С.Максимець / М-во освіти і науки України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соц.-псих. факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. С.308-311.
28. Yurchuk O., Romaniv L., Pishak O. Theoretical-methodological and psychological-pedagogical aspects of physical education of different groups of the population. *Pedagogy and Education Management Review* (PEMR). Issue 2 (4), 2021. С.37-43.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок екзаменаційного білету**Форма № Н-5.04**

Рівненський державний гуманітарний університет

Ступінь вищої освіти: бакалаврСпеціальність 016 Спеціальна освіта _____ Семестр 8Навчальна дисципліна: Атестаційний іспит**ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1**

1. Розкрийте особливості фонематичної сторони мовлення у дітей з ФФНМ. Обґрунтуйте готовність дітей з ФФНМ до школи.
2. З'ясуйте особливості спеціальної методики роботи з художньою літературою з дітьми дошкільного віку з ПМР.
3. Розробіть план корекційного заняття для дітей із ринолалією.

Затверджено на засіданні кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської (протокол № 12 від 4 грудня 2025 р.)

Завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської _____ Ілона ДИЧКІВСЬКА

Члени комісії _____